

19

Instytut Pedagogiki Specjalnej

/Zarys działalności/

Instytut Pedagogiki Specjalnej założony w roku 1922 przez Marię Grzegorzewską i kierowany przez nią przez 45 lat do końca Jej życia /1967/ od razu miał postawione przed sobą trojaki zadania: 1/ naukowe, 2/ dydaktyczne, 3/ usługowe.

Realizując zadania już w ciągu pierwszych lat swego istnienia Instytut stał się inicjatorem pierwszych prac naukowych w Polsce opracowujących problemy pedagogiki specjalnej we wszystkich jej działach, nadto uczelnią, której wychowankowie byli organizatorami pierwszych - licznie powstających - szkół specjalnych, którzy stanowili ich kadry. Ludzie ci byli stale ściśle powiązani w swych pracach zawodowych z uczelnią, z której wyszli, i z którą wiązały ich żywe więzy intelektualne i uczuciowe, wspólna postawa głęboko humanitarna, jaką kontaktował w nich Instytut^{1/}. To wszystko składało się na

-
- 1/ Od razu były uruchomione 4 działy kształcenia specjalistów do pracy z dziećmi i umysłowo upośledzonymi, głuchymi, niewidomymi i umysłowo zagrożonymi /według ówczesnych terminów/. Po II wojnie powstał jeszcze jeden dział: Dział Przewlekłe Chorych i Kalek; obecnie ubiegamy się o zorganizowanie Działu Logopedycznego /wad wymowy/
 - 2/ Listy do Młodego Nauczyciela Marii Grzegorzewskiej są odbiciem tego wychowawczego wpływu na rzeszę nauczycielską /nie tylko zresztą z kręgu szkół specjalnych/

stały wpływ Instytutu na całokształt prac pedagogicznych nad odchylonymi od normy w kraju^{1/}, prac którym Instytut nadawał piętno służby społecznej.

Założone również przez Marię Grzegorzewską w tymże czasie co i Instytut /rok 1922/ czasopismo p.t. "Szkoła Specjalna" prowadzone dotąd przez Instytut do ostatnich czasów redagowane przez jego założyciela przyczyniało się do rozpowszechnienia wśród pracowników pedagogiki specjalnej /i wśród interesujących się jej problemami ludzi innych specjalności/ - najnowszych myśli teoretycznych i działalności metodycznych z zakresu pracy nad upośledzonymi, przewlekle chorymi i niedostosowanymi społecznie. Prace takie opublikowane stanowią dotąd cenny materiał naukowy - często nie tylko na skalę krajową.

Jako podstawowy warsztat pracy dla nauczyciela stworzona została w Instytucie również przez Marię Grzegorzewską z pomocą Jej najbliższych współpracowników i ze współudziałem nauczycieli specjalnych całego kraju, który służyli terenem obserwacyjnym - metodę ośrodka pracy przeznaczoną dla klas

/I - IV/. Metoda ta oparta na fizjologicznych i psy-

1/ Założona przez Marię Grzegorzewską Sekcja Szkolnictwa Specjalnego ZNP organizacyjnie pomagała Instytutowi w organizowaniu njeżdzu, kursów dla nauczycieli i wychowawców szkół i zakładów specjalnych

2/ do wojny wydawane przez Związek. Obecnie Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego

stałymi współpracownikami tego pisma byli tacy autorzy jak Korczak, Sterling, Luniewski, Segat i inni.

chologicznych prawach procesów uczenia się stanowi cenną - teoretyczną i praktyczną prekursorski dorobek Instytutu a stosowane dotąd^{1/} we wszystkich prawie szkołach specjalnych w Polsce - stanowi dobro naszego kraju.

Organizacja Instytutu była najściślejszym odpowiednikiem założeń teoretycznych pedagogiki specjalnej której zrębny stworzyła Maria Grzegorzewska i dalej je w ciągu swego życia opracowywała tworząc zwarty i konsekwentny system polskiej pedagogiki specjalnej wybitnie ceniony przez specjalistów całego świata, z którymi Instytut stale ma kontakty /w spisie zestawionym przez Marię Grzegorzewską osób i instytucji zagranicznych w r. 1962 jest wymienionych około 70 pozycji^{2/}

-
- 1/ Metoda ta - obecnie w podobnej /choć nie tak konsekwentnej postaci/ jest wprowadzana eksperymentalnie /eksperymenty prof. Okonia, Suchodolskiego/ do młodszych klas szkoły podstawowej dla dzieci młodszych - w szkołach specjalnych od wielu lat ogólnie były ~~praktykowane~~ praktykowane z wybitnym powodzeniem, niestety, ostatnio wydane przez Ministerstwo programy dla szkół specjalnych są odczytywane przez teren jako zaniechane tej metody.
 - 2/ Wśród nich znajdują się takie instytucje jak Instytut Defektologiczny w Moskwie, Centre International de l'Enfance w Paryżu oraz Vivion International de Protection De L'enfance w Genewie, z którymi łączy Instytut szczególnie bliskie stosunki; instytucje te w każdej okazji wyrażają szczególne uznanie dla unikalnej organizacji Instytutu oraz jego rozbudowie przez

Ogólnie scharakteryzować można to nowum polskiej pedagogiki specjalnej jako położenie nacisku na wspólne prawa fizjo-neurologiczne i psychologiczne rządzące procesami dezyn-tegracyjnymi wszystkich funkcji psychofizycznego organizmu w wypadku uszkodzenia jednej funkcji /zasada i nie ma zaburzeń izolowanych^{1/}. I - z drugiej strony - wspólne prawa rządzą-ce przywracaniem do normy na drodze takich rewalidacyjnych jak kompensacja, korektura, usprawnienie, dyna-mizowanie, odwarunkowywanie itd. Pogłębianie tych problemów od strony teoretycznej - należy do działalności naukowej Insty-tutu a zapoznawanie z nimi studentów jest zadaniem należącym do pionu dydaktycznego zadań Instytutu.

Studentei wprowadzeni - o ile tylko pozwala na to krótki okres 2-u letni studiów - jak można najgłębiej w ogólne problemy^{2/} przede wszystkim wiedzy o człowieku w normie^{3/}, następnie o człowieku poza normą. I na tym tle oparta jest ciekawie struktura organizacji studiów specjalistycznych, przygotowujących studentów tylko do jednej specjalności /pod-budowanej na znajomości - już bardziej ogólnikowej/ pewnych

-
- 1/ Dopiero w ostatnie 2 - 3 dziesiątkach lat psychologia roz-patruje problemy frustracji stressu i inne pokrewne w swym globalnym ujęciu do tych, które opracowała M. Grzegorzewska w latach 20 tych
 - 2/ wykładane w Instytucie przez wybitnych specjalistów ściśle tych dziedzin wiedzy, którą mają przekazać Instytut od początku swego istnienia kładź nacisk na dobór specjalnie wysokokwalifikowanych wykładowców
 - 3/ Co ułatwia fakt, że kandydaci na studia w Instytucie muszą wykazać się uprzednią, co najmniej 2-letnią praktyką peda-gogiczną

upośledzeń - co właśnie jest niezbędne dla zrozumienia owego ogólnego tła globalnego wpływu wszelkiego upośledzenia na całokształt funkcjonowania jednostki. Na tę zupełnie unikalną organizację studiów w Instytucie składały się połączone ze sobą studia teoretyczne z praktykami /3 tygodnie pracy w Instytucie - jeden w terenie, w coraz innej warszawskiej instytucji oraz pisanie pracy dyplomowej już po terenie, po ukończeniu studiów w Instytucie - na podstawie konkretnej pracy podjętej w terenie.^{1/}

Swoistością Instytutu jest również wykorzystywanie własnych agend usługowych dla przeprowadzania praktyk studenckich a również wykorzystywanie ich jako teren zbierania materiału badawczego dla prac naukowych^{1/}.

Pracownie te realizują jednak przede wszystkim trzeci zakres zadań Instytutu i zadania usługowe w stosunku do poszczególnych osób upośledzonych, którym udziela się pomocy lub w stosunku do różnych instytucji, organizujących tę pomoc lub przygotowujących kadry pracowników - rewalidowań różnego typu, Do tej działalności usługowej Instytutu należy również organizowanie różnych kursów doskonalących pracowników pedagogicznych lub z innych resortów /np. staże organizowanie rocznych kursów zaocznych jednych dla sędziów dla nieletnich innych dla kuratorów sądowych, projektujemy sako-

1/ Niestety, w ostatnich latach w ramach tendencji do ujednoczenia form organizacyjnych Instytutu z SN-ami te cenne w Instytucie zostały zredukowane lub wycofane co napotyka w Instytucie na duże trudności ponieważ Instytut obecnie nie ma ani jednego etatu naukowego, chociaż w Statucie ma zagwarantowane prawo i obowiązek prowadzenia prac badawczych/

lenie pedagogiczne funkcjonariuszy MO i inne.

Pracownie Instytutu to:

1/ Pracownia psychopedagogiczna, która opracowuje teoretyczne zasady przeprowadzania selekcji w szkołach normalnych dla wyłączenia z niej dzieci specjalnych i oddanie ich pod opiekę specjalistów; opracowane przez tę pracownię zasady przeprowadzania selekcji są cennym wkładem naukowym i pomocą praktyczną w tej odpowiedzialnej i kluczowej pracy pedagoga specjalnego; dostosowanie szeregu t.zw. "prób", które są rodzajem praktycznych testów, stale jest przez Pracownię uzupełniane i rozszerzane.

Prace badawczo naukowe, które podjęli poszczególni pracownicy Pracowni idą w tym samym kierunku szukania dróg dla właściwej akcji selekcyjnej.

Nadto Pracownia przeprowadziła metodycznie ^{niezwykle} bardzo opracowane badania katamnesticzne absolwentów szkół specjalnych podstawowych /wydana publikacja, która stanowi dotychczas podstawę do tego typu prac/; obecnie Pracownia opracowuje zebrane już materiały katamnesticzne wszystkich szkół specjalnych zawodowych w Polsce.

Zadania usługowe Pracownia realizuje przeprowadzając liczne szkolenia psychologów prowadzących selekcję w szkołach całego kraju, tworząc programy dydaktyczno-wychowawcze dla "szkół życia" /szkoły dla imbecyli / itd.

zadania dydaktyczne w stosunku do studiów PIPS-u Pracownia realizuje w ten sposób, że wszyscy studenci specjalizujący się w ujęciu umysłowym muszą obowiązkowo przejść praktykę selekcyjną i katamnestyczną.

Zadania dydaktyczne w stosunku do studentów PIPSu Pracownia realizuje w ten sposób, że wszyscy studenci specjalizujący się w upośledzeniu umysłowym muszą obowiązkowo przejść praktykę selekcyjną i katamnesticzną.

Pracownia profilaktyczna została założona /z początkiem osobiście kierowana przez Marię Grzegorzewską/ w celu pomagania rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu trudnych zagadnień wychowawczych. Obecnie - wobec dużej ilości różnych poradni wychowawczych w Warszawie, Pracownia Profilaktyczna nabrała bardziej specjalistycznego charakteru: zgłaszające się do niej ~~przypadki~~ to raczej przypadki wyraźnie patologiczne.

Ponadto w ramach poradni powstała komórka usługowa w stosunku do Sędziów dla Nieletnich; opracowuje się tam od strony diagnostycznej /psychologiczno-pedagogicznej/ te przypadki z Sądów dla Nieletnich, które Sąd przyśle - jako trudniejsze do rozpatrzenia.

Nadto Pracownia stanowi teren dla praktyk studentów Instytutu, którzy uczą się w niej przeprowadzać obserwację, wywiady, sporządzać protokoły i wchodzi w problematykę zespołowego diagnozowania /bo taka jest podstawa pracy Pracowni/.